

Píseň: S398 - Zní, zní, zní + **modlitba;** **Oddíl k výkladu:** Sd 11, 29-40

Milí přátelé,

na posledním setkání jsme poznávali osobnost Jiftácha. Byl levobočkem Gileáda, proto byl vyhnán z domu i dědictví. Stal se potulným zbojníkem, ke kterému se přimkli v lidských očích stejně „zbyteční“ nebo „prázdní“ mužové.

Právě za tímto Jiftáchem však přišli gileádští s prosbou o vojenské velení proti Amónovcům, kteří na ně přitáhli. Ačkoli ho dříve vyhnali.

Jiftách přijal za podmínky, že bude náčelníkem Gileádu. A pak se jal s nepřátelskými Amónovci... vyjednávat.

V dialogu mezi Jiftáchem a amónským králem pak zřetelně prosvítá Jiftáchova znalost israelských příběhů i jeho věrnost Hospodinu (srv. Sd 11, 24).

A jak to bylo dál?

Diplomacie však nezapůsobila, a tak byl boj nevyhnutelný. Tu spočinul na Jiftáchovi duch Hospodinův. Duch toho Boha, který v prologu k Jiftáchově příběhu odmítl opět se smilovat nad nevěrným lidem (Sd 10, 11-14; ačkoli se poté „ustrnul“ - v. 16). A sestoupil až *po* Jiftáchových diplomatických snahách.

Také v síle a charismatu Božího Ducha prošel Jiftách gileádskou zemí až do oblasti Manasesa (severně až severozápadně od Gileádu) a zpět. Autor považuje porozumění této cestě za samozřejmé, dnes však musíme doplnit: Ačkoli se to může zdát jako útek (směr cesty je na opačnou stranu, než jsou Amónovci), Jiftách sbíral vojsko na, řekněme „okružní cestě.“

Slib

Na této cestě nebo těsně před bojem proti Amónovcům pak Jiftách složil slib (v. 30-31). Slib zlomový, který se stává zápletkou dalšího příběhu. Slib, který Jiftách pronáší *stále* v době spočinutí

Ducha Božího (!). Slib, který prozrazuje Jiftáchovo umění diplomacie. A kam ho zavedlo.

Jiftách poté připravil Amónovcům zdrcující porážku. V důsledku slibu? Bylo by tomu tak i bez něj?

A po návratu ho vyšla vítat jeho dcera. Jeho jediná dcera, mimo ní neměl nikoho jiného (v. 34). A teprve zde nám příběh ukazuje, že nikoho jiného ve svém slibu Jiftách myslet ani nemohl.

Jiftách snad doufal, že bude vítán tradičně jako vítěz s bubínky a tancem. A tedy že toto přivítání bude přichystáno ještě před jeho návratem. A tak mu nikdo nevyjde „ze dveří domu naproti.“ Nebo se tak bál nepřitele? Chtěl si koupit Hospodina? Chce nám příběh ukázat dopad Božího odklonu a jak ani pravověrnost nestačí ke spravedlnosti a bezhříšnosti?

Můžeme spekulovat, všechny tyto náměty jsou vhodnými k přemýšlení. Na příběhu samotném a jeho zvěsti však psychologizující spekulace nic nemění: Jiftách dobře věděl, že nabízí svou jedinou dceru výměnou za Boží přízeň. Jakkoli se snažil formulačně „narafičit“ slib tak, aby na jeho slíbené povinnosti v podstatě nemohlo dojít.

Reakce

Tak si tváří v tvář své dceři uvědomil, co slíbil. A jak mu jeho diplomacie nepomohla ani proti Amónovcům, ani vůči Hospodinu. A ještě to celé hodil na svou dceru (v. 35). Přestože Jiftáchova dcera neudělala nic neobvyklého - naopak.¹

Reakce jeho dcery je však překvapivá: Přijímá otcův slib a zdůrazňuje věrnost Hospodinu za všech okolností. Nezpochybňuje, nediskutuje, nebrání se. To způsobilo v dějinách výkladu dva protichůdné výklady: 1) Jiftáchova dcera je předobrazem Krista - příkladu pokorné důvěry Hospodinu až na smrt. 2) Jiftáchova

---

¹ Všimněme si, že není nikdy zmíněna jménem. Je tomu ze dvou důvodů: 1) Pro důraz na vztah mezi ní a Jiftáchem. 2) Pro sestupnou tendenci či úpadek, který usiluje kniha Sd zvěstovat. Zatímco v předchozích příbězích byla řada silných ženských postav se známým jménem, úpadek náboženský se promítá také ve vztahu vůči ženám. Jiftáchova dcera je bezejmenná. Stejně bude Samsonova první partnerka. A další příběhy přinesou ještě větší úpadek ve vztahu k ženám.

dcera jako slabá žena, totálně zmanipulovaná patriarchální společností, v níž žila.

Druhý výklad se čteně ukazuje až v druhé polovině dvacátého století. A je nesmyslný. Vzpomeňme na Deboru, Aksu, Jáel ženu, která zabila Abímeleka - a to jsou příklad žen jen z knihy Sd. Všechny jsou příkladem silných žen, které nebyly nijak „zadupané“ nebo „zmanipulované“ patriarchální společností. Jiftáchova dcera měla na výběr! A další pokračování to ještě zdůrazní.

I dále je pak hybatelkou příběhu Jiftáchova dcera. Jiftách se k ničemu nemá. Kromě nářku nad sebou samým, za který si však mohl sám - jakkoli vinil svou dceru. Jeho dcera podstoupí Jiftáchův slib, ale nejprve na dva měsíce odejde do hor. Aby oplakávala své panenství.

Teprve po jejím návratu Jiftách učiní, jak slíbil. Aniž by poznala muže.

Výklady

Je zajímavé, že až do 12. století nikoho ani nenapadlo, že by se s ní stalo cokoli jiného než že by ji její otec. Teprve od 12. st. se objevují výklady, že nezemřela, nýbrž byla celoživotní pannou. Že je to nesmyslné, zejména skrze připomenutí v. 31, je nasnadě. Zajímavé je to však proto, že až po cca 2000 letech tradování tohoto příběhu začalo někomu vadit, že by Jiftáchova dcera byla zabita. A že je takový příběh součástí náboženského kánonu. A tak začal koumat, jak to zaonačit, aby tomu tak nebylo.

Avšak zmínka o tom, že Jiftáchova dcera nepoznala muže, má zcela jiný význam: Nepoznala muže, tedy nebyla provdána. A protože nebyla provdána, náležela plně do sféry vlivu svého otce. Nesl za ní plně zodpovědnost. Ale také s ní mohl, v pohanském pohledu, zcela jakkoli nakládat. V pohledu israelském takřka také. Jiftách tedy neučinil nic ilegálního před lidskými zákony své doby. O to jde v této zmínce v první řadě.

Vraťme se však ještě k odchodu Jiftáchovy dcery do hor, abychom mohli správně porozumět celému oddílu: Vyžádala si dvouměsíční pobyt v horách. Ze kterého se *dobrovolně* vrátila,

ačkoli věděla, že ji čeká smrt z ruky vlastního otce. Ačkoli během dvou měsíců mohla klidně utéct a nikdy se nevrátit. A nikdo by ji nikdy nevypátral.²

Nebo mohla sehrát svojí smrti - jako to učinili např. Josefovi bratři s jeho suknicí. A nikdy se nevrátit domů.

Avšak Jiftáchova dcera se vrátila domů. Aby byl splněn slib, který byl Hospodinu učiněn. Slib, kterému se dobrovolně podvolila. Od kterého si vyžádala odklad. A k jehož vykonání se dobrovolně vrátila.

Jiftáchova dcera tak je protikladem Jiftácha. Zatímco Jiftách je spoután a zotročen vlastním (zcela hloupým, zbytečným, pohanským a zejména svévolným) slibem, jeho dcera jedná svobodně, dobrovolně, nezotročeně. Ačkoli byla ženou v patriarchální společnosti a její otec mužem. Tak hluboce radikální feministické výklady nepochopily tento příběh.

Shrnutí

Jiftáchova dcera je tedy příkladem pokory, důvěry Hospodinu a věrnosti Bohu až na smrt. Věrnosti zcela dobrovolné tváří v tvář hrůzám lidské hříšnosti. Zatímco její otec, který s ní nakládal jako s věcí, jen naříká, jaký je chudák.³

Avšak celý Jiftáchův příběh je „anti-příběhem.“ Tedy příběhem „jak ne.“⁴ Jiftách neměl být vyhnán a zbaven dědictví jen proto, že se jeho otec spustil s prostitutkou. Jiftách neměl skládat hloupý slib, v němž nabízel lidskou oběť Hospodinu. Jiftách neměl svou dceru obětovat, ačkoli by to znamenalo přestoupení slibu vůči Hospodinu.

Hospodin přece lidské oběti odmítá. A svého ducha Jiftáchovi seslal *ještě před slibem*.

---

² A Jiftách v to možná doufal, když ji bez řeči tento odklad umožnil? Důležitější je: Stejně Ježíš v Getsemanské zahradě!

³ Ne neoprávněně - se smrtí jeho dcery, která nepoznala muže, umírá i jeho rod!

⁴ Srv. např. příběh Abrahama nebo Izáka, když vydávali své manželky za sestry, pozdější příběh Samsonův, příběh krále Saula a mnohé další. Jde o běžnou židovskou metodu vyprávění. V SZ vlastně nalezneme jen málo příběhů, které jsou plně následovány! Ale právě o to v nich jde...

Z příběhu tedy plyne: 1) Jaké hrůzy člověk činí, i když je pravověrný, když se odvrací Hospodin. Z Boží milosti je dobro, ne z lidského úsilí! To je bez Hospodina jen dlážděním cesty do pekel. Pro Jiftáchovu dceru skoro doslova - zabil ji její vlastní otec.

2) Hospodin se přidal k Jiftáchově snaze. Pozvedl tohoto vyhnance společnosti i vyvoleného lidu a poslal mu svého ducha, aby zvítězil nad nepřáteli svého lidu. Ačkoli se v prologu příběhu odmítl smilovat.

3) Ani Boží Duch nezbavuje člověka svobody. Ani zodpovědnosti. Nečiní z člověka Boha. „Pouze“ vybavuje ke splnění úkolu. Neexistuje imunita před hříchem a hloupostí a zlem. Ani Duch Boží jí není. Jiftách nabízí Bohu oběť svého jediného potomka proto, aby zvítězil v bitvě a získal zpět dědictví, které mu bylo sebráno. Protože levoboček se do lidské společnosti nehodí a má nižší práva. Ačkoli si tento statut nevybral ani nezpůsobil.

Jiftách tedy měl odmítnout splnit svůj slib. Ideálně jej nikdy nevyslovit. Měl činit pokání. Jako například David nebo Abraham. Kdyby býval žil v době, kdy je Boží slovo vykládáno pravidelně a pravdivě, nejspíše by ho takový slib ani nenapadl. A nebo by ho odmítl vykonat. A kdyby žil v době, kdy lidé Bohu nedávali další a další důvody pro nesmilování se, nedošlo by vůbec na nic v celém příběhu. Ani na Jiftáchovo vyhnání.

V centru je tedy zvěst o době, v níž se Hospodin odvrátil od svého lidu. A co to znamenalo i pro vzdělané, pravověrné a praktikující. Náboženská praxe je cestou k Bohu, ne spásou samotnou!

Závěr

Jde tedy o anti-příběh *par excellence*. Má ukázat, co všechno je špatně v lidské společnosti i v jednotlivci - jak hluboko sahá hřích a jak pokřivená je již lidská podstata. A že ani pravověří a znalosti v tom nezachrání.

To může pouze živý Bůh, kterého má člověk poslouchat a jehož rády má znát a plnit. K tomu vede pravověří! Pokud náboženství nevede k poslušnosti věčného a živého Boha a radosti

z Božího slova, pak není ortodoxií - pravověřím. I kdyby nakrásně vedlo k poslušnosti církvi nebo lidským uspořádáním.⁵ Bohu má člověk věřit. Ne sobě. Ne své víře. Ne církvi.

Církev, Bible, faráři a kněží mají právě k tomuto vést. Ne být zaměstnanci lidské instituce církve. Stejně senioři, synodní senioři, biskupové, opatové, papeži a jiní další.

Snad i proto vycházejí dívky (mimochodem dodnes je tento zvyk živý!) opěvovat dceru Jiftácha Gileádského. Odvaha a poslušnost její víry je příkladnou. Avšak její víře chyběly informace - Bůh nejen, že lidské oběti nechce, dokonce je považuje za ohavnost. A víře její i Jiftáchově pak chyběla Boží milost - pro smilstvo a modloslužbu Božího lidu. jehož byli součástí. A lidskou obětí se stali součástí tohoto smilstva.

Snad i proto je v posledním verši použito hebrejské sloveso t-n-h, které znamená „připomínat si,“ „oslavovat,“ ale také „oplakávat.“ Tedy že je tato dcera připomínána, oslavována i oplakávána.

Píseň: S375 - Volný jsem + modlitba Páně
Rozhovor

---

⁵ Srv. např. obvyklé postupy ŘKC při hlášení zneužívání ze stran jejich kněží.